

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 15.jūlijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnesis referents Ojārs Priedītis, tiesneši Agris Dreimanis un Daiga Lubāne

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu pārtraukt un atzīt par prettiesisku Patērētāju tiesību aizsardzības centra faktisko rīcību, bez /Persona A/ atļaujas izmantojot un izplatot viņa personas datus sižetā, kā arī par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, sakarā ar /Persona A/ un Patērētāju tiesību aizsardzības centra apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 30.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – centrs) rīkoja sociālo kampaņu, kuras ietvaros vairākās interneta vietnēs izplatīja sižetu „/nosaukums A/” (turpmāk – sižets). Sižets bija veidots kā patērētājiem adresēts vēstījums par dažādiem svarīgiem riskiem, ar kuriem var nākties saskarties patērētājiem, iegādājoties lietotu automašīnu. Sižetā patērētāji tika aicināti pārbaudīt pārdevēju identitāti un reputāciju, jo negodīgi tirgotāji var izmantot maldinošas metodes, lai palielinātu uzticēšanos un panāktu neatbilstoša transportlīdzekļa iegādi. Sižeta galvenais varonis atdarināja pieteicēja /Persona A/ balsi, viņam raksturīgā stilā sarunājās pa telefonu, valkāja stilistiski līdzīgu cepuri, kādu citos raidījumos valkājis pieteicējs. Sižetā redzams sagatavots frāžu saraksts ar nosaukumu „/Persona A/ bieži lietotās frāzes”, kā arī iekļauts fragments no raidījuma „/nosaukums B/!”, kurā redzams un dzirdams pieteicējs.

Pieteicējs 2017.gada 20.decembra iesniegumā lūdza centru pārtraukt sižeta demonstrēšanu, publiski atvainoties par reputācijas graušānu un atlīdzināt nemantisko kaitējumu.

Centrs 2018.gada 16.janvāra atbildē Nr./numurs/ norādījis, ka atbilstoši Ministru kabineta 2006.gada 1.augusta noteikumu Nr.632 „Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums” 2.punktam tā mērķis ir īstenot patērētāju tiesību un interešu aizsardzību. Viena no centra funkcijām ir patērētāju informēšana un izglītošana. Sižets ir tapis kā patērētāju izglītošanas un informēšanas pasākums. Ievērojot, ka sižets ir veidots valsts pārvaldes iestādes funkciju ietvaros, uz to nav attiecināms Reklāmas likums. Vērtējot sižetu, secināts, ka tas nevar radīt iespaidu par pieteicēju kā krāpnieku, jo sižetā pieteicējā tēls ir izmantots audzinošā nolūkā. Sižetā uzskatāmi parādīts, ka faktiskais saziņas veicējs nav pieteicējs, bet cita persona, kura prot atdarināt citu personu balsis. Centrs pieteicēja prasījumu uzskata par nepamatotu.

Pieteicējs 2018.gada 2.maijā atkārtoti vērsās centrā.

Centrs 1.jūnija atbildē Nr./numurs/ papildus izskaidroja, ka gan pieteicēja vārda norādīšana, gan pieteicēja tēla un ar to saistīto raidījuma „/nosaukums B/!” fragmentu izmantošana sižetā veikta, nepārkāpjot sabiedrībā publiski atpazīstama attiecīgās jomas eksperta atdarināšanas robežas. Tai skaitā centra rīcība atbilst Autortiesību likuma 19.panta 9.punktam.

Pieteicējs 2019.gada 11.janvārī vērsās Ekonomikas ministrijā.

Ekonomikas ministrija 2019.gada 5.februārī sniegtajā atbildē Nr./numurs/ norādījusi, ka pieteicējs nav iesniedzis dokumentus, kas apliecinātu centra prettiesiskās rīcības faktu, kas dotu tiesības uz kaitējuma atlīdzināšanu.

[2] Pieteicējs iesniedza tiesā pieteikumu par centra faktiskās rīcības bez pieteicēja atļaujas izmantojot un izplatot viņa personas datus sižetā, atzišanu par prettiesisku, kā arī par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu. Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem.

[2.1] Centram, saņemot pieteicēja 2017.gada 20.decembra iesniegumu, atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 18.panta pirmajai daļai, tas bija jāpārsūta Ekonomikas ministrijai kā augstākai iestādei. Līdz ar to centrs nebija kompetents izdot 2018.gada 16.janvāra lēmumu.

[2.2] Sižeta scenārijs, atspoguļojot pieteicēju kā krāpnieku, aizvairo pieteicēju un skar viņa godu un cieņu, kā arī grauj viņa reputāciju.

[2.3] Pieteicējs neapšaubā centra darbības mērķi, tomēr centram, veicot darbības, kas vērstas uz to mērķa sasniegšanu, ir jāievēro normatīvo aktu prasības, kas aizliedz fiziskas personas vārda un tēla izmantošanu bez tās piekrišanas.

[2.4] Demonstrējot sižetu, ir pārkāpts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016.gada 27.aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) 6.pants.

[2.5] Atsaucoties uz Reklāmas likuma 1.pantu un 4.panta otro daļu, pieteicējs skaidro, ka sižets ir pielīdzināms reklāmai un to ir aizliegts izmantot bez personas piekrišanas.

[2.6] Pēc sižeta izplatīšanas pieteicējs saņēma zvanus no draugiem, paziņām un sadarbības partneriem, saņemot kritiku par sižeta scenāriju. Pieteicēja ieskatā sižetu varēja sagatavot tā, lai pieteicējs sniegtu sabiedrībai noderīgus padomus par pareizu rīcību, iespējamiem riskiem un normatīvo aktu prasībām lietotu automašīnu darījumos. Pieteicējs skaidro, ka sižets tika izplatīts dažādi. Piemēram, interneta vietnē /Tīmekļvietne A/ ir pieejams raksts „/nosaukums/”, kas pieteicējam izraisa nepatīkamas emocijas un pazemo pieteicēju kā vispāratzītu auto ekspertu viņa lasītāju acīs.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 30.oktobra spriedumu nospriests: 1) daļēji apmierināt pieteicēja pieteikumu; 2) atzīt par prettiesisku centra faktisko rīcību, bez pieteicēja atļaujas izmantojot un izplatot viņa personas datus sižetā; 3) uzlikt pienākumu centram pārtraukt faktisko rīcību bez pieteicēja atļaujas izmantot un izplatīt pieteicēja personas datus sižetā; 4) atlīdzināt nemantisko kaitējumu 100euro un publiski atvainoties. Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Tiesa konstatēja, ka lietā ir pārbaudāms, vai centrs ir rīkojies tiesiski, izmantojot pieteicēja datus sižetā un to demonstrējot.

[3.2] Pieteicēja vārds, uzvārds un tēls ir personas dati saskaņā ar Eiropas Parlamenta un padomes 1995.gada 24.oktobra direktīvu 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (turpmāk – Datu aizsardzības direktīva) (*spēkā, kad pieteicējs vērsās centrā ar pretenziju*), Vispārīgās datu aizsardzības regulu un Fizisko personu datu aizsardzības likumu (*spēkā līdz /Datums AN/*). Savukārt šo datu

izmantošana ir atzīstama par personas datu apstrādi. Tādējādi centrs, organizējot sižeta izveidi un izvietojumu interneta vietnēs, ir veicis pieteicēja personas datu apstrādi.

[3.3] Tiesa atsaucās uz Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96.pantu, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8.punktu, kā arī Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. Tiesa secināja, ka tiesībām uz privāto dzīvi ir plašs tvērums, tās aptver dažādus personas fiziskās un sociālās identitātes aspektus, tostarp informāciju par personu un tās datu aizsardzību. Valsts institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības. Vienlaikus tām ir arī pienākums veikt nepieciešamās darbības personas datu aizsardzībai.

[3.4] Tiesa konstatēja, ka, lai datu apstrāde būtu likumīga, nepieciešama datu subjekta piekrišana vai cits leģitīms pamats saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 3. un 5.punktu un Vispārīgās datu aizsardzības regulas 6.panta 1.punkta „a” un „e” apakšpunktu. Tiesa konstatēja datu apstrādes leģitīmo mērķi – patērētāju tiesību un interešu aizsardzību, taču nekonstatēja tādu tiesisko regulējumu, kas atļautu centram veikt fiziskās personas datu apstrādi bez attiecīgās personas piekrišanas tādā veidā, kādā tas ir īstenots konkrētajā lietā. Tiesa nekonstatēja, ka centrs nebūtu varējis rīkoties citādi, lai sižetā neizmantotu pieteicēja personas datus bez viņa piekrišanas, tāpēc netika konstatēts datu apstrādes samērīgums.

[3.5] Pat ja pieteicējs sākotnēji sniedza piekrišanu savu personas datu izmantošanai sižetā, tas nenozīmē, ka centrs drīkstēja turpināt pieteicēja datu apstrādi pēc iebildumu saņemšanas. Tas pamatojams ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 17.panta 1.punkta „a” apakšpunktu.

[3.6] Tiesa atzina, ka centrs nepamatoti atsaucas uz Autortiesību likuma 19.panta pirmās daļas 9.punktu, jo pieteicējs neiebilst pret raidījuma „nosaukums B/” fragmenta kā autortiesību objekta izmantošanu sižetā, bet gan pret viņa personas datu izmantošanu sižetā, kas nepakļaujas Autortiesību likuma regulējumam.

[3.7] Vērtējot centra argumentu, ka sižets nevar radīt tā auditorijai iespaidu par to, ka pieteicējs ir vai var būt blēdis vai krāpnieks, tiesa norādīja, ka minētajam apstāklim nav izšķirošas nozīmes, skaidrojot, vai pieteicēja personas dati tiek apstrādāti tiesiski. Būtiski ir tas, ka pieteicēja dati vispār ir apstrādāti.

[3.8] Tiesa atzina, ka centrs ir prettiesiski sižetā izmantojis pieteicēja personas datus, līdz ar to sižeta demonstrēšana ir aizskārusi pieteicēja tiesības uz privāto dzīvi, tāpēc centra faktiskā rīcība atzīstama par prettiesisku. Ņemot vērā, ka sižets joprojām ir publiski pieejams, centram ir uzdodams pārtraukt bez pieteicēja atļaujas izmantot un izplatīt pieteicēja personas datus sižetā.

[3.9] Ņemot vērā, ka ir aizskartas pieteicēja pamattiesības un aizskārumš ir ilgstošs un nav pārtraukts pat pēc pieteicēja vairākkārtējiem lūgumiem, tiesa atzina, ka pieteicējam ir piešķirams atlīdzinājums naudā 100 *euro* apmērā, jo centra darbības, pārtraucot sižeta publiskošanu, nepadarīs pieteicējam nodarīto goda un cieņas aizskārumu par nenotikušu un nekādā veidā nenovērsīs pieteicējam jau radušos kaitējumu. Nosakot atlīdzinājuma veidu un apmēru, tiesa ņēma vērā lietās Nr.A42342405, Nr.A42578707, Nr.A420572410, Nr.A420595011 un Nr.420326114 piešķirtos atlīdzinājumus. Vienlaikus tiesa atzina, ka pieteicējam nosakāms arī papildu atlīdzinājums – publiska atvairošanās.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 30.oktobra spriedumu centrs iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[4.1] Centrs nav apstrādājis pieteicēja datus, jo saskaņā ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 2.panta 1.punktu centrs nav veicis darbības ar automatizētiem līdzekļiem.

[4.2] Centrs nav arī filmējis vai citādi fiksējis pieteicēju kā fizisku personu, kā arī sižetā nav apstrādāti pieteicēja personas dati atbilstoši Vispārīgās datu aizsardzības regulai un Fizisko personu datu aizsardzības likumam.

[4.3] Sižetā redzamā norāde uz pieteicēja vārda pirmo burtu un uzvārdu, un uz viņa paša kā sabiedrībā labi zināma un atpazīstama satiksmes drošības un auto transporta eksperta publiskoto informāciju ir apzināti vērsta uz

sižeta mērķi, nevis lai apstrādātu pieteicēja datus. Sabiedrībā pazīstamu indivīdu atdarināšana ir bieža. Pieteicējs nav iebildis pret viņa atdarināšanu kā tādu, bet pret veidu, kādā tas darīts. Ideja un sižets tika saskaņoti ar pieteicēju.

[4.4] Konkrētajā gadījumā nav šaubu, ka sižetā izmantotā informācija nav vērtējama kā īpašas kategorijas personas dati, taču arī uz šādas informācijas apstrādi nepārprotami ir attiecināmi apsvērumi par pašas personas publiskotas informācijas sekām.

[4.5] Pieteicējs nav radījuma „/nosaukums B/” īpašnieks vai autors, kuram būtu jāprasa piekrišana raidījuma „/nosaukums B/” fragmenta izmantošanai, līdz ar to centrs bija tiesīgs raidījuma „/nosaukums B/” fragmentu kā autora darbu izmantot parodēšanas, atdarināšanas vai kariķēšanas nolūkos.

[4.6] Pieteicēja iebildumi balstās uz goda un cieņas aizskārumu, nevis prettiesisku personas datu apstrādi, tādēļ tie ir risināmi privāttiesiskā kārtā.

[4.7] Ar centra darbībām nav aizskartas pieteicēja tiesības uz privāto dzīvi, tāpēc sprieduma apsvērumi par kaitējumu un atlīdzinājuma apmēru nav pamatoti.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 30.oktobra spriedumu daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[5.1] Tiesa, nosakot atlīdzinājuma apmēru, nepamatoti neņēma vērā, ka pieteicēja tiesību aizskārums ilgst jau divus gadus. Piespīstā atlīdzinājuma apmērs nav taisnīgs un neattur centru turpināt prettiesisku personas datu apstrādi.

[5.2] Ņemot vērā Latvijā fizisko personu datu apstrādei piešķirto svarīgo lomu, tiesai bija jāpauž valsts nostāja par aizskarto tiesību un paša tiesību aizskāruma nozīmīgumu, piešķirot pieteicējam atbilstošu atlīdzinājumu. Vispārīgā datu aizsardzības regula paredz sodu pat līdz 20 000 000 *euro* par prettiesisku fizisko personu datu apstrādi. Pieteicēja ieskatā nav pareizi noteikt nemantiskā kaitējuma atlīdzību ievērojami mazāku, nekā to paredz normatīvais akts attiecībā uz sodu noteikšanu par prettiesisku personas datu apstrādi. Svarīgi izvērtēt Latvijā spēkā esošo sodu politiku attiecībā uz fizisko personu datu apstrādi, kā arī salīdzināt to ar šīs lietas apstākļiem.

[5.3] Tiesai bija jāizvērtē, vai pieteicēja datu apstrāde sižetā, kas ir pieejams, apspīests un komentēts vairākās interneta vietnēs, varēja radīt pieteicējam pārdzīvojumus un nepatīkamas izjūtas.

[5.4] Spriedumā norādītā tiesu prakse neatbilst izskatāmās lietas faktiskajiem apstākļiem.

[5.5] Izskatāmajā lietā jāņem vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 19.septembra spriedums lietā „*Krone Verlag GmbH v. Austria*” par personas privātās dzīves neaizskaramības pārkāpšanu, kā rezultātā ilgstoši un regulāri publiskoti nepilngadīgās personas dati. Šajā lietā kompensācija piešķirta 130 000 *euro* apmērā. Salīdzinot abas lietas, ir, acīmredzami, ka izskatāmajā lietā noteiktais atlīdzinājums ir nesamērīgi mazs.

[6] Centrs paskaidrojumā par pieteicēja apelācijas sūdzību uzskata to par nepamatotu.

Centrs skaidro, ka Datu valsts inspekcija citā administratīvajā lietā par publiskās vietās un interneta vidē izvietotajām komerciāla rakstura reklāmām, kurās tiek izmantoti personas dati bez personas piekrišanas, šai personai pret to aktīvi iebilstot, ir sniegusi viedokli, ka personas datu apstrādes pārkāpumi nav konstatējami. Inspekcijas ieskatā, tā kā personas dati izmantoti žurnālistikas vajadzībām, nav nepieciešama datu subjekta piekrišana. Inspekcija ņēma vērā apstākli, ka attiecīgā persona ir publiska persona.

[7] Pieteicējs paskaidrojumā par centra apelācijas sūdzību uzskata to par nepamatotu.

Pieteicējs skaidro, ka SIA „B&Y” sižetu izstrādāja centra uzdevumā, tāpēc gan darba kārtība, gan sižeta izstrāde, ietverot tēlu iesaisti, bija jāsaskaņo ar centru. Faktam, ka pieteicēja dati tika atdarināti, nav būtiskas nozīmes – svarīgi, vai centram bija tiesības apstrādāt datus sižeta veidošanā. Pieteicēja atdarināšana netika

apspriesta, un viņš kategoriski iebilda pret datu apstrādi. Centram nav tiesību ignorēt iebildumus, atsaucoties uz publiskās funkcijas izpildi. Šajā lietā netiek risināta datu apstrāde žurnālistikas vajadzībām, kā arī uz centra veikto datu apstrādi personas nav attiecināmi Vispārīgajā datu aizsardzības regulā paredzētie izņēmumi.

[8] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2020.gada 10.jūnija spriedumu pieteikumu noraidīja. Par šo spriedumu pieteicējs iesniedza kasācijas sūdzību.

Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2022.gada 4.februāra spriedumu atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 10.jūnija spriedums un lieta nodota jaunai izskatīšanai.

Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2022.gada 22.jūnija spriedumu pieteikumu noraidīja. Par šo spriedumu pieteicējs iesniedza kasācijas sūdzību.

Ar Senāta 2022.gada 13.decembra spriedumu atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2022.gada 22.jūnija spriedums un lieta nodota jaunai izskatīšanai.

Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2023.gada 20.maija spriedumu nosprieda: 1) daļēji apmierināja pieteicēja pieteikumu; 2) atzina par prettiesisku centra faktisko rīcību, bez pieteicēja atļaujas izmantojot un izplatot viņa personas datus sižetā; 3) noteica centram pienākumu pārtraukt izmantot un izplatīt pieteicēja personas datus sižetā; 4) noteica centram pienākumu publiski atvainoties pieteicējam; 5) pārējā daļā pieteicēja pieteikums noraidīts. Par šo spriedumu pieteicējs iesniedza kasācijas sūdzību.

Ar Senāta 2024.gada 20.decembra spriedumu atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 20.maija spriedums daļā par atlīdzinājumu un lieta šajā daļā nodota jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[9] Centrs saistībā ar Senāta spriedumā pausto paskaidro turpmāk minēto.

Lietā nav konstatējams, ka sižets jebkādā veidā būtu negatīvi ietekmējis pieteicēja profesionālo darbību vai reputāciju. Gluži pretēji, pieteicēja pozitīvais tēls joprojām tiek kultivēts sabiedrībā un potenciālie lietotu automašīnu pircēji var uzticēties un paļauties uz pieteicēja kā atzīta nozares eksperta viedokli. Pieteicēja argumenti ir subjektīvi un nepamato pieteicējam nodarīto faktisko kaitējumu. Centrs norāda, ka sižets kopš 2024.gada 27.decembra vairs nav publiski pieejams.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka centra apelācijas sūdzība daļā nav pamatota, pieteicēja apelācijas sūdzība ir pamatota, bet pieteikums ir apmierināms daļā.

[11] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 20.maija spriedumu nospriests: 1) daļēji apmierināt pieteicēja pieteikumu; 2) atzīt par prettiesisku centra faktisko rīcību, bez pieteicēja atļaujas izmantojot un izplatot viņa personas datus sižetā; 3) noteikt centram pienākumu pārtraukt izmantot un pieteicēja personas datus sižetā; 4) noteikt centram pienākumu publiski atvainoties pieteicējam; 5) pārējā daļā pieteicēja pieteikumu noraidīt.

Ar Senāta 2024.gada 20.decembra spriedumu atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 20.maija spriedums daļā par atlīdzinājumu un lieta šajā daļā nodota jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

No iepriekš minētā apgabaltiesa secina, ka lietā vairs nav jāvērtē centra faktiskās rīcības tiesiskums, bet vienīgi tas, vai pieteicējam par centra prettiesisko rīcību – bez pieteicēja atļaujas izmantojot un izplatot viņa personas datus sižetā – ir nosakāms atlīdzinājums naudā līdztekus tiesas noteiktajai publiskai atvairināšanās izteikšanai.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 350.panta pirmo daļu tiesību normu interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna. Apgabaltiesa, taisot šo spriedumu, ņem vērā atziņas, kas izteiktas Senāta 2024.gada 20.decembra spriedumā šajā lietā (Nr.SKA-256/2024).

[12] Senāts šajā lietā norādījis, ka gan personas datu apstrādes noteikumus, gan atlīdzinājuma piešķiršanu par pretiesisku datu apstrādi paredz Vispārīgā datu aizsardzības regula.

Regulas 82.panta 1.punkts noteic, ka jebkurai personai, kurai šīs regulas pārkāpuma rezultātā ir nodarīts materiāls vai nemateriāls kaitējums, ir tiesības no pārziņa vai apstrādātāja saņemt kompensāciju par tai nodarīto kaitējumu. Tieši šī norma ir vispārējais tiesiskais pamats kaitējuma atlīdzināšanai par regulas pārkāpumu, un kaitējuma atlīdzināšanā dalībvalsts tiesai ir jāpiemēro principi, kas izriet no Vispārīgā datu aizsardzības regulas un Eiropas Savienības Tiesas judikatūras. Tostarp ir jāievēro, ka regulas 82.pantā ietvertie termini „materiāls vai nemateriāls kaitējums” un „kompensācija par [...] nodarīto kaitējumu” šīs regulas piemērošanas vajadzībām ir jāuzskata par autonomiem Savienības tiesību jēdzieniem, kas visās dalībvalstīs ir jāinterpretē vienveidīgi (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2023.gada 4.maija sprieduma lietā „Österreichische Post”, C-300/21, 30.punktu*).

[13] Pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 2000 euro par pretiesisko centra rīcību, bez pieteicēja atļaujas izmantojot un izplatot viņa personas datus sižetā. Vērtējot, vai ir konstatējams pamats šāda veida un apmēra atlīdzinājumam, norādāms turpmākais.

Eiropas Savienības Tiesa ir izskaidrojusi, ka ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas pārkāpumu vien nepietiek, lai uz šā pamata rastos tiesības uz kompensāciju, jo „nodarīta” materiāla vai nemateriāla „kaitējuma” esība – tāpat kā minētās regulas normu pārkāpuma esība un cēloņsakarība starp regulas pārkāpumu un kaitējumu – ir viens no 82.panta 1.punktā paredzēto tiesību uz kompensāciju nosacījumiem un šie trīs nosacījumi ir kumulatīvi. Tādējādi personai, kas lūdz nemateriālā kaitējuma atlīdzinājumu saskaņā ar minēto tiesību normu, jāpierāda ne tikai šīs regulas normu pārkāpums, bet arī tas, ka pārkāpuma dēļ tai patiešām ir nodarīts kaitējums (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2023.gada 4.maija sprieduma lietā „Österreichische Post” 42.punktu, 2024.gada 4.oktobra sprieduma lietā „Patērētāju tiesību aizsardzības centrs” 24.punktu*). Apstiprinājums šādai regulas 82.panta 1.punkta interpretācijai ir rodams regulas preambulas 75., 85. un 146.apsvērumā, no kuriem izriet, pirmkārt, ka kaitējuma rašanās saistībā ar personas datu nelikumīgu apstrādi ir tikai iespējamās, nevis automātiskās šādas apstrādes sekas, otrkārt, ka regulas pārkāpuma rezultātā ne vienmēr rodas kaitējums, un, treškārt, ka, lai varētu pamatot tiesības uz kompensāciju, ir jābūt cēloņsakarībai starp attiecīgo pārkāpumu un datu subjektam nodarīto kaitējumu (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2024.gada 4.oktobra sprieduma lietā „Patērētāju tiesību aizsardzības centrs” 27.punktu* *atlīdzināšanas nepieciešamību: personas datu apstrāde var izraisīt fizisku, materiālu vai nemateriālu kaitējumu, jo īpaši, ja apstrāde var izraisīt diskrimināciju, identitātes zādzību vai viltošanu, finansiālu zaudējumu, kaitējumu reputācijai, ar dienesta noslēpumu aizsargātu personas datu konfidencialitātes zaudēšanu, neatļautu pseidonimizācijas atcelšanu vai jebkādu citu īpaši nelabvēlīgu ekonomisko vai sociālo situāciju; ja datu subjektiem var tikt atņemtas viņu tiesības un brīvības vai atņemta iespēja kontrolēt savus personas datus; ja tiek apstrādāti personas dati, kas atklāj rases vai etnisko piederību, politiskos uzskatus*).bjektiem var tikt atņemtas viņu tiesības un brīvības vai atņemta iespēja kontrolēt savus personas datus; ja tiek apstrādāti personas dati, kas atklāj rases vai etnisko piederību, politiskos uzskatus.

Tātad, lai personai varētu piešķirt atlīdzinājumu par pretiesisku personas datu apstrādi nepieciešams konstatēt trīs kumulatīvus kritērijus: 1) vai ir noticis Vispārīgās datu aizsardzības regulas pārkāpums, 2) vai šī pārkāpuma rezultātā personai ir nodarīts reāls materiāls vai nemateriāls kaitējums; 3) vai pastāv cēloņsakarība starp pārkāpumu un kaitējumu.

[14] Lietā vairs nepastāv strīds, ka ar spēkā stājušos Administratīvās apgabaltiesas /Datums T/ spriedumu daļā ir atzīts, ka centra, bez pieteicēja atļaujas, veiktā viņa personas datu apstrāde, sagatavojot un publiskojot sižetu, ir pretrunā Vispārīgās datu aizsardzības regulas 6.panta 1.punkta „e” apakšpunktam, tādēļ tā atzīta par pretiesisku. Līdz ar to ir konstatējams pirmais atlīdzinājuma piešķiršanas kritērijs.

Pieteicējs argumentējis, ka pretiesiskas personas datu apstrādes rezultātā ir nodarīts aizskārums viņa reputācijai, godam un cieņai. Līdz ar to tālāk ir izvērtējams, vai ir konstatējams pieteicējam pretiesiskas personas datu apstrādes rezultātā nodarīts nemateriāls kaitējums.

[15] Ja ar godu saprot personas sabiedrisku novērtējumu, kas rodas sakarā ar šīs personas uzvedību sabiedrībā, tad ar cieņu saprot personas sabiedriskā vērtējuma atspoguļojumu viņas pašas apziņā, tātad personas pašnovērtējumu. Subjektīvās tiesības uz godu un cieņu izpaužas iespējā prasīt, lai sabiedriskais novērtējums

atbilstu personas uzvedībai (sk. Senāta Civillietu departamenta tiesu prakses apkopojuma „Goda un cieņas civiltiesiskā aizsardzība”(2000.-2018.) 14.lapu).

Satversmes 96.pantā garantētās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ietver sevī arī goda un cieņas aizsardzību, taču valsts pienākums aizsargāt godu un cieņu ir noteikts arī Satversmes 95.panta pirmajā teikumā. Tātad vienas un tās pašas tiesības var aizsargāt vairāki Satversmes panti (sk. Satversmes tiesas 2009.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2008 42 01, 8.punktu).

Līdzīgi arī Konvencijas 8.panta pirmā daļā aizsargā personas tiesības uz privātās uz ģimenes dzīves neaizskaramību.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka privātās dzīves jēdziens ir plašs jēdziens, kam nav iespējama izsmeljoša definīcija. Tas attiecas arī uz aspektiem, kas saistīti ar personas identitāti, piemēram, personas vārdu, fotogrāfiju vai fizisko un morālo integritāti (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015.gada 10.novembra sprieduma (Lielā palāta) lietā „Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France”, iesnieguma Nr.40454/07, 83.punktu). Organizācija J/ ir atzinusi, ka viens no privātās dzīves neaizskaramības elementiem ir tiesības uz reputāciju jeb godu un cieņu (sk.i, ka viens no privātās dzīves neaizskaramības elementiem ir tiesības uz reputāciju jeb godu un cieņu (sk.Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 7.februāra sprieduma (Lielā palāta) lietā „Axel Springer AG v. Germany”, iesnieguma Nr.39954/08, 83.punktu). Lai būtu piemērojams 8.pants, uzbrukumam personas reputācijai ir jāpasniedz noteikta nopietnības pakāpe un tam jābūt tādām, kas rada kaitējumu personas privātajai dzīvei (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2017.gada 27.jūnija sprieduma (Lielā palāta) lietā „Medžlis Islamske Zajednice Brčko and Others v. Bosnia and Herzegovina”, iesnieguma Nr.17224/11, 76.punktu).

Nemot vērā minēto, goda un cieņas aizsardzība ir cieši saistīta gan ar personas sabiedrisko reputāciju, gan ar subjektīvo pašnovērtējumu, kas tiek nodrošināta gan caur Satversmes garantijām uz privātās dzīves neaizskaramību, gan starptautiskajām cilvēktiesību normām. Lai izvērtētu, vai pieteicējam ir nodarīts nemateriāls kaitējums prettiesiskas datu apstrādes rezultātā, apgabaltiesai ir jāvērtē, vai apstrāde ir radījusi būtisku negatīvu ietekmi uz pieteicēja godu, cieņu un reputāciju, kā arī vai šī ietekme pārsniedz tikai formālu vai minimālu kaitējumu.

[16] Novērtējot pieteicēja aizskārumu, izskatāmajā lietā jāņem vērā, ka viņš ir sabiedrībā atpazīstama persona – auto žurnālists un televīzijas raidījumu vadītājs, kurš kopš 1994.gada, t.i., vairāk nekā 30 gadus, ir veidojis un uzturējis savu profesionālo tēlu. Būtiski ir tas, ka profesionālā darbība noteiktajā sfērā aptver nozīmīgi lielāko viņa darba mūža daļu. Tādēļ pieteicējam viņa profesionālā, ilgstoši veidotā reputācija un tās aizsardzība ir īpaši nozīmīga, jo tā ir cieši saistīta ar viņa profesionālo darbību un identitāti sabiedrībā. Arī Senāts ir norādījis, ka šajā gadījumā ietekme uz pieteicēja tēlu un attiecīgi viņa godu un cieņu var būt būtiskāka nekā gadījumā, kad persona nav publiski pazīstama. Senāts neatrod tiesisku pamatu uzskatīt, ka pieteicējam tādēļ būtu uzlikta misija vai pienākums savu ilgstoši veidoto tēlu un reputāciju ļaut citiem izmantot tādiem mērķiem un tādā veidā, kam persona nevēlas un nepiekrīt (sk.Senāta /Datums Q/ sprieduma lietā Nr.SKA-256/2024, A420234319, 11.punktu). Līdzīgi arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē ir atzīts, ka noteiktos apstākļos, pat ja persona ir pazīstama plašākai sabiedrībai, tā var paļauties uz „tiesiskām paļāvībām” uz savas privātās dzīves aizsardzību un respektēšanu (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 24.septembra sprieduma lietā „Case of Von Hannover v. Germany”, iesnieguma Nr.59320/00, 51.punktu; 2006.gada 9.novembra sprieduma lietā „Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue v. Belgium”, iesnieguma Nr.64772/01, 78.punktu; 2009.gada 4.jūnija sprieduma lietā „Standard Verlags GmbH v Austria No.2”, iesnieguma Nr.21277/05, 48.punktu; 2009.gada 23.jūlija sprieduma lietā „Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) v. France, iesnieguma Nr.12268/03, 53.punktu; 2012.gada 7.februāra sprieduma lietā „Case of Von Hannover v. Germany No.2”, iesnieguma Nr.40660/08 un Nr.60641/08, 97.punktu). Ā apstākļi, kura dēļ būtu samazināms viņa tiesību aizsardzības līmenis, ilgstoši veidojošai personai ir īpaša interese reputācijas saglabāšanā, bet viņa atpazīstamība nekādā veidā nav vērtējama kā apstākļi, kura dēļ būtu samazināms viņa tiesību aizsardzības līmenis.

[17] Pieteicējs uzskata, ka sižetā viņš ir atainots kā krāpnieks, savukārt centrs tam nepiekrīt, uzskatot, ka, pieteikami vērtīgam skatītājam no malas, sižets nevar raisīt priekšstatu par pieteicēju kā krāpnieku vai negodīgu personu.

Apgabaltiesa, iepazīstoties ar sižeta saturu, konstatē, ka, lai gan tas ir veidots ar mērķi izglītot patērētājus par riskiem, ar kuriem var saskarties, iegādājoties lietotu automašīnu, informējošā vadlīnija ir veidota no negatīvas iespējamības – krāpšanas, skatu punkta. Sižeta sākumā tiek norādīts, ka tiks demonstrēta spēle „krāpniekos”, kuras ietvaros ar patiesībai neatbilstoši informāciju par transportlīdzekļa tehnisko stāvokli, iepriekšējo ekspluatācijas vēsturi, sagrozītiem odometra rādījumiem, u.c. nepatiesu informāciju, patērētājiem tiks mēģināts pārdot sliktā stāvoklī esošu transportlīdzekli. Savukārt „krāpnieka” jeb negodprātīga pārdevēja lomā darbojas tēls, kurš apzināti un mērķtiecīgi atdarina pieteicēju – tiek atdarināts pieteicēja balss skanējums, sarunāšanās maniere un biežāk lietotās frāzes. Tāpat tiek atdarināts pieteicēja ārējais tēls, izmantojot stilistiski līdzīgu ģērbšanās manieri, pieteicējam raksturīgo cepuri, kādu viņš ir valkājis citos raidījumos, kā arī tiek dota tieša atsauce uz pieteicēja vārdu un uzvārdu.

Apgabaltiesa var piekrist centra paustajam viedoklim par vērīga skatītāja sižeta izpratni tiktāl, ka, ja rūpīgi iedziļinās sižetā visā tā garumā, vērīgam skatītājam vajadzētu saprast, ka sižetā attēlotais ir izdomājums jeb atdarinājums, kam nav saistības ar reālo personu un viņas darbību. Tomēr, kā izskatāmās lietas saistībā ir norādījis Senāts, tad nevar piekrist tik virspusējam pieteicēja iespējamā aizskāruma novērtējumam, ka videosižeta saturs būtu jāvērtē tikai no „pietiekami vērīga” cilvēka uztveres pozīcijām. Te būtu vietā ņemt vērā, ka godu un reputāciju sabiedrībā veido arī to cilvēku viedoklis, kas nemaz rūpīgi neiedziļinās vairāku minūšu sižeta stāstā, bet noskatās to virspusēji vai videosižeta vēstījumu nemaz neuztver tik dziļi, kā tas bija domāts (sk. Senāta 2024.gada 20.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-256/2024, A420234319, 11.punktu).

Tādējādi, vērtējot sižeta iespējamo ietekmi, jāņem vērā plašāks konteksts – auditorija var būt dažāda, un daļa skatītāju var uztvert sižetu kā faktu atspoguļojumu, nevis kā izdomātu inscenējumu vai kritisku parodiju. Vērtējot sižetu no mazāk vērīga vai nejauša skatītāja skatupunkta, kurš virspusēji vai ar ierobežotu uzmanību uztver sižetā atspoguļoto informāciju, secināms, ka skatītājam var palikt nepamanīts šis pretēji apgrieztais pieteicēja tēls un saistība ar krāpniekiem un var veidoties vispārīgas negatīvas asociācijas par pieteicēju gan kā personu, gan kā attiecīgajā jomā strādājošu profesionāli. Tā kā sabiedrības uztvere par pieteicēju veidojas arī no virspusējas informācijas un pirmā iespaida, pastāv reāls risks, ka sižets radīs negodīgu, maldinošu priekšstatu par pieteicēju, kas var novest pie viņa profesionālās reputācijas un goda aizskārumiem. Šeit atkal jāņem vērā, ka sižets ir tapis jomā, kurā pieteicējs ir atzīts eksperts ar vairāk nekā 30 gadus veidotu reputāciju.

[18] Papildus jāņem vērā, ka, balstoties uz sižetu, tīmekļa vietnē /Tīmekļvietne A/ tika arī izplatīts raksts „/nosaukums/” ([/Tīmekļvietne A/](#)). Pieteicējs argumentējis, ka minētais raksts izraisa viņam nepatīkamas emocijas un pazemo viņu kā vispāratzītu auto ekspertu lasītāju acīs.

Senāts ir norādījis, ka mūsdienu sabiedrībā ir raksturīga „klikšķu kultūra”, kad lasītāju piesaista ar kliezdošiem virsrakstiem, kuru saturs ne vienmēr atbilst rakstā paustajam, bet kalpo galvenokārt kā kārdinājums atvērt nākamo lapu. Tas nozīmē, ka virsraksti var būt maldinoši, nepareizu priekšstatu radoši. Lai arī šāda mediju kultūra pati par sevi var arī nebūt kādu tiesību pārkāpums, tā ir objektīvā realitāte, kas tiesai jāapsver un jāņem vērā. Arī šajā gadījumā no virsraksta vien var rasties priekšstats par pieteicēja saistību ar krāpšanu, jo īpaši cilvēkiem, kas pašu rakstu nemaz neatver. Ja šādas informācijas par pieteicēju izplatīšanās cēlonis galvenokārt ir iestādes sižeta publicēšana, ar to nevar nerēķināties, spriežot par objektīvi nodarītā kaitējuma esību un smagumu. Respektīvi, ja iestādes publiskotais videosižets ne tikai tiešā veidā, bet arī parastā sagaidāmā izplatīšanās ceļā un ar parastu sagaidāmo atbalsi sabiedrībā (tostarp citos medijos) negatīvi ietekmē pieteicēja godu, cieņu un reputāciju, tas ir apsverams, novērtējot nodarīto kaitējumu (sk. Senāta 2024.gada 20.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-256/2024, A420234319, 11.punktu).

Tādējādi jāatzīst, ka negatīvais iespaids, ko rada ne tikai sižets, bet arī tā tālākā izplatīšanās medijos un klikšķu kultūrai raksturīgā virspusējā virsrakstu interpretācija, var vērā ņemami pastiprināt kaitējumu pieteicēja reputācijai. Radošās izpausmes brīvība un sabiedrības tiesības saņemt informāciju prasa atrast taisnīgu līdzsvaru starp pieteicēja reputācijas aizsardzību un izglītojošu vai kritisku informāciju, kas publiskai apspriešanai nepieciešama. Tomēr, ja mediju saturs vai virsraksti tiek veidoti tā, ka tie rada nepamatotas vai maldinošas asociācijas ar krāpniecību, tas var pārsniegt pieļaujamo robežu un būt par pamatu reputācijas aizskāruma prasībai. Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst, ka gan sižeta, gan ar to saistītā raksta izplatība un to radītā publiskā uztvere veido kopēju fonu, kurā pieteicēja reputācija tiek negatīvi ietekmēta. Līdz ar to apstākļos, kad

sižets, lai arī kariķētā veidā, liek asociēt pieteicēju ar negodprātīgu, neētisku un pat, iespējams, noziedzīgu, rīcību, kas ir pilnīgā pretrunā pieteicēja kā godprātīga un problēmas atklājoša jomas speciālista tēlam, apgabaltiesa atzīst, ka sižetā atainotais negatīvi ietekmēja pieteicēja reputāciju, kā arī aizskāra viņa godu un cieņu.

[18] Apgabaltiesa uzskata, ka pieteicējam radītais aizskārums ir vērtējams arī no ilgtermiņa ietekmes skatu punkta.

No zvērināta tiesu izpildītāja Gintera Hmeļevska 2017.gada 22.decembra akta Nr./numurs/ par fakta fiksēšanu un pielikumā esošajām izdrukām redzams, ka centra profilā tīmekļa vietnē facebook.com sižets tika publicēts 2017.gada 19.decembrī un kopš tā laika tas ir skatīts 78 tūkstoši reižu (sk.lietas 1.sējuma 10. un 13.lapa). Apgabaltiesa ņem vērā arī to, ka neskatoties uz Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 20.maija sprieduma daļā, ar kuru sižeta publiskošana tika atzīta par prettiesisku un centram uzlikts pienākums pārtraukt izmantot un izplatīt pieteicēja personas datus, spēkā stāšanos 2023.gada 21.jūnijā, centrs nebija sižetu izņēmis no saviem kontiem tīklos Facebook.com un Youtube.com līdz pat 2024.gada 27.decembrim (lietas 2.sējuma 214.lapa). Tas nozīmē, ka aizskārums ilga 7 gadus un 8 mēnešus, kas apgabaltiesas ieskatā ir atzīstams par ilgstoši turpinātu aizskārumu.

Turklāt jāņem vērā, ka tīmekļa vietnē /Tīmekļvietne A/, lai arī bez sižeta, tomēr joprojām ir pieejams raksts „/nosaukums/” ([/Tīmekļvietne A/](#)), kuru atverot redzams attēls ar sižeta varoni. Šo varoni, kurš valkā cepuri un atveido sejas grimasi līdzīgi pieteicējam, nepietiekoši vērīgs lasītājs var kļūdaini uztvert kā pašu pieteicēju.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst, ka ilgstošā sižeta un ar to saistītā raksta pieejamība digitālajā vidē ir radījusi ilgstošu negatīvu ietekmi uz pieteicēja ilgā darbā veidotu jomas speciālista reputāciju. Tā kā informācija joprojām ir publiski pieejama plašai auditorijai, pastāv risks, ka pieteicēja goda un cieņas aizskārums turpināsies arī nākotnē.

Apkopojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka lietā ir pierādīts, ka ar sižetu un tā izplatīšanos tīmeklī, ir radīts būtisks un ilgstošs nemantisks kaitējums pieteicēja kā auto nozarē atzīta eksperta reputācijai, godam un cieņai. Tāpat apgabaltiesa atzīst, ka lietā uzskatāmi ir konstatējam un pietiekami pierādīta cēloņsakarība starp centra prettiesisko rīcību – sižeta izveidi un tā izplatīšanu tīmeklī – un pieteicējam nodarīto būtisko un ilgstošo nemateriālo kaitējumu pieteicēja reputācijai, godam un cieņai. Līdz ar to lietā ir konstatējami visi trīs kumulatīvie atlīdzinājuma piešķiršanas kritēriji.

[19] Senāts, atsaucoties uz Eiropas Savienības Tiesas skaidroto, norādījis, tā kā Vispārīgā datu aizsardzības regulā nav tiesību normas, kuras mērķis būtu paredzēt noteikumus par to, kā aprēķināms saskaņā ar regulas 82.pantā paredzētajām tiesībām uz kompensāciju maksājamās zaudējumu atlīdzības apmērs, – dalībvalstu tiesām tālab jāpiemēro savas valsts iekšējie noteikumi par finansiālā atlīdzinājuma apmēru, ja vien tiek ievēroti Savienības tiesību līdzvērtības un efektivitātes principi. Tātad vispārīgi, nosakot kaitējuma atlīdzinājuma apmēru, ir pamats piemērot Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) (sk.Senāta 2024.gada 20.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-256/2024, A420234319, 12.punktu).

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.pantu nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (panta pirmā daļa). Nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, — atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību (panta otrā daļa). Ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās (panta trešā daļa). Savukārt atbilstoši minētā panta ceturtajai daļas pirmajam teikumam, nemantiskā kaitējuma atlīdzību nosaka līdz 7000 euro apmērā.

Apgabaltiesa jau iepriekš atzina, ka ar centra rīcību ir aizskartas pieteicēja konstitucionāla ranga cilvēktiesības. Lai arī uz šo brīdi sižeta publiskošana ir pārtraukta, ņemot vērā aizskāruma būtiskumu, tā apjomu un ilgstošo ietekmi uz pieteicēja reputāciju, apgabaltiesa secina, ka restitūcija izskatāmajā lietā nav iespējama, jo pieteicējs jau ir izcietis ar sižeta radīšanu un publiskošanu nodarīto kaitējumu. Iepriekš norādīto apsvērumu dēļ arī

atzīstams, ka šādu aizskārumu nav iespējams novērst vienīgi ar publisku atvainošanos. Līdz ar to līdztekus centram noteiktajam atvainošanās pienākumam, pieteicējam ir nosakāma arī atlīdzība naudā.

[20] Atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanai ir jāņem vērā arī citās līdzīgās lietās piespriedē kaitējuma apmērs, ievērojot katrā konkrētajā gadījumā konstatēto apstākļu kopumu un pārkāpuma ilgumu. Tas izriet no Senāta izteiktajām atziņām, ka salīdzināmos gadījumos atlīdzinājumam ir jābūt līdzīgam, bet atšķirīgos gadījumos – atšķirīgam. Šī prasība izriet no tiesiskās vienlīdzības principa (sk. Senāta 2010.gada 16.februāra sprieduma Nr.SKA-104/2010, 11.-15.punktu).

Vienlaikus norādāms, ka administratīvo tiesu prakse, kurā tiek spriests par atlīdzinājuma noteikšanu, neparedz obligātu identisku gadījumu norādīšanu (jo tādu gadījumu nebūs pārāk daudz), bet gan līdzīgu (salīdzināmu) gadījumu, kā tas ir bijis konkrētajā gadījumā. Svarīgi ir tas, lai atlīdzinājuma apmērs būt tāds, kas ir atbilstīgs aizskarto tiesību nozīmīgumam.

Apgabaltiesa, nosakot atlīdzinājuma apmēru, ir ņēmusi vērā šādu tiesu praksi salīdzināmos gadījumos.

Lietā Nr.A420215017 noteikts atlīdzinājums par aizskārumu godam un cieņai 500 euro apmērā par prettiesisku rīkojumu pārcelt pieteicēju citā amatā (sk. Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 26.februāra spriedumu lietā Nr.A420215017).

Lietā Nr.A420274216 noteikts atlīdzinājums par aizskārumu godam un cieņai 500 euro apmērā par lēmumu, ar kuru izbeigtas dienesta tiesiskās attiecības. Šajā lietā tiesa atzina, ka pieteicējs goda un cieņas aizskārumu ir cēloniskā sakarā ar pārsūdzētā lēmuma prettiesiskumu, jo publikācijas plašsaziņas līdzekļos izmantots tieši tāds pamatojums, kādu tiesa atzina par nepamatotu, un pieteicējas godam un cieņai ir nodarīts būtisks kaitējums, ko nespēj novērst apstākļi, ka pārsūdzētais lēmums atzīts par prettiesisku (sk. Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 10.janvāra spriedumu lietā Nr.A420274216).

Lietā Nr.A420414311 noteikts kopējais atlīdzinājums 3400 euro par aizskārumu godam, cieņai un reputācijai saistībā ar nepamatotu disciplinārsodu – atbrīvošanu no amata. Iestāde šajā lietā bija noteikusi atlīdzinājumu 142,29 euro (100 Ls), pirmās instances tiesa 853,72 euro (600 Ls), savukārt apgabaltiesa noteica, ka papildus ir jāatlīdzina 2403,99 euro. Šajā lietā ziņas par pieteicēju nonāca plašsaziņas līdzekļos (sk. Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 6.novembra spriedumu lietā Nr.A420414311).

Lietā Nr.A42397206 noteikts atlīdzinājums 1422,87 euro (1000 Ls) bērna mātei par prettiesisku bāriņtiesas lēmumu par bērna aprūpes tiesību atņemšanu. Lietā ņemts vērā, ka minētais lēmums bija ieguvis publicitāti un tādējādi radījis pieteicējai pazemojumu un kaitējumu reputācijai (sk. Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 3.marta spriedumu lietā Nr.A42397206).

Apgabaltiesa papildus ņem vērā tiesu praksi civillietās par goda un cieņa aizskārumu. Šajās lietās vērojama plaša piedzīto summu diferenciācija, atkarībā no kaitējuma rakstura, tā nodarīšanas apstākļiem un sekām, kompensācijas apmērs tiek noteikts robežās no 142,29 euro līdz 7114,36 euro. Apgabaltiesa kā salīdzināmu ņēmusi vērā šādu tiesu praksi.

Lietā Nr.C30566519 par labu prasītājam piedzīta atlīdzība par morālo kaitējumu 100 euro. Šajā lietā atbildētāja interneta vietnē bija publicējusi informāciju par prasītāja iespējami veiktām nelikumīgām un krimināli sodāmām darbībām, kas ietekmē sabiedrības viedokli un sabiedrisko vērtējumu par konkrēto personu, ļaujot apšaubīt prasītāja godaprātu, rada negatīvu attieksmi pret prasītāju un maldīgu iespaidu par viņu (sk. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 21.septembra spriedums lietā Nr.C30566519).

Lietā Nr.C29410517 par labu prasītājam piedzīta atlīdzība par morālo kaitējumu no VSIA „Latvijas Televīzija” 500 euro par populārā raidījumā izplatītu negatīvu ziņu par prasītāja iespējamu iesaistīšanos nelikumīgās un krimināli sodāmās darbībās, tādējādi skatītājiem radot negatīvu attieksmi un maldīgu iespaidu par prasītāju (sk. Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģijas 2019.gada 9.janvāra spriedumu lietā Nr.C29410517 un Senāta 2019.gada 4.jūlija rīcības sēdes lēmumu lietā Nr.SKC-888/2019).

Lietā Nr.C31386210 par labu prasītājam piedzīta atlīdzība par morālo kaitējumu no medija un fiziskas personas kopsummā 2000 euro par informācijas izplatīšanu (prasītājs veica prettiesiskas darbības, lai izvairītos no soda, prasītājs bija saistīts ar uzņēmējdarbību un viņu pazina daudzi cilvēki, kuri bija galvenie medija lasītāji) (sk. Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģijas 2015.gada 15.aprīļa spriedumu lietā Nr.C31386210 un Senāta Civillietu departamenta 2016.gada 10.decembra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr.SKC-2027/2016).

Apgabaltiesa nekonstatē, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē būtu izskatīta lieta tieši šādā tvērumā, kur būtu vērtēta neatļauta publiska tēla izmantošana un nodarītais aizskārums personas reputācijai, godam un cieņai. Taču apgabaltiesa konstatē, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē ir bijušas lietas saistībā ar privātpersonas tēla (visbiežāk attēla) neatļautu izmantošanu un izplatīšanu.

Piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā „Hájovský v. Slovakia” atzina Konvencijas 8.punkta pārkāpumu, nosakot, ka atbilstīgs atlīdzinājums ir pārkāpuma konstatēšana. Šajā lietā pētnieciskā žurnāliste, uzdodoties par iespējamo surogāt māti, ar slēpto kameru ierakstīja sarunu ar pieteikuma iesniedzēju. Videoieraksts tika demonstrēts televīzijas raidījuma ietvaros, kā arī vēlāk medijos tika publicēts raksts par bērnu cilvēktirdzniecību, kurā bez pieteikuma iesniedzēja piekrišanas bija izmantotas viņa fotogrāfijas. Tiesa atzina, ka nacionālās tiesas ir veikušas kļūdainu izvērtējamu starp pieteicēja tiesībām uz privāto dzīvi un žurnālistu tiesībām vārda brīvību (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2021.gada 1.jūlija sprieduma lietā „Hájovský v. Slovakia”, iesnieguma Nr.7796/16, 50-52.punkts).

Tāpat apgabaltiesa konstatē, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē ir bijušas vairākas lietas, kur saistībā ar nepatiesas informācijas izplatīšanu ir nodarīts aizskārums personas reputācijai un privātajai dzīvei.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā „Egiil Einarsson v. Iceland” konstatēja Konvencijas 8.panta pārkāpumu, nosakot, ka atbilstīgs atlīdzinājums ir pārkāpuma konstatēšana. Šajā lietā kāda persona vainoja pieteikuma iesniedzēju – sabiedrībā plaši atpazīstamu personu – vardarbīga nozieguma izdarīšanā. Tiesa atzina, ka šādi apgalvojumi nebija pamatoti ar faktiem, tādēļ varēja kaitēt pieteikuma iesniedzēja reputācijai (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2017.gada 7.novembra spriedumu lietā „Egiil Einarsson v. Iceland”, iesnieguma Nr.24703/15).

Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā „Văcean v. Romania” konstatēja Konvencijas 8.panta pārkāpumu, nosakot atlīdzinājumu 2000 euro. Šajā lietā laikā, kad pieteicējs kandidēja uz filharmonijas orķestra direktora amatu, tika publicēta intervija un vairāki raksti, kuros bija apgalvots, ka viņš ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu. Tiesa atzina, ka nacionālās tiesas nebija salīdzinājuši žurnālistu tiesības uz vārda brīvību ar pieteicēja tiesībām uz reputācijas neaizskaramību (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2021.gada 16.novembra spriedumu lietā „Văcean v. Romania”, iesnieguma Nr.47695/14).

Savukārt pieteicējs apelācijas sūdzībā atsaucies uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 19.jūnijā izskatīto lietu „Krone Verlag GmbH v. Austria”. Šajā lietā nacionālā tiesa saistībā ar tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpumu (ilgstoša un regulāra nepilngadīgās personas datu (vārds, uzvārds, attēli publiskošanu) par labu prasītājam no medija piedzina atlīdzinājumu 130 000euro. Vispirms apgabaltiesa konstatē, ka atlīdzinājumu par prettiesisku personas datu apstrādi ir noteikusi nevis Eiropas Cilvēktiesību tiesa, bet gan Vīnes Reģionālā krimināltiesā, izskatot nepilngadīgās personas pārstāvja prasību par kaitējuma atlīdzinājumu. Otrkārt Eiropas Cilvēktiesību tiesā lieta tika izskatīta sakarā ar plašsaziņas līdzekļa sūdzību par to, ka Austrijas tiesas spriedums pārkāpj medija tiesības uz vārda brīvību (Konvencijas 10.punkts). Eiropas Cilvēktiesību tiesa nekonstatēja Konvencijas 10.punkta pārkāpumu. Spriedumā citstarp atzīts, ka piespriedē kaitējuma atlīdzība nebija nesamērīga ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 19.septembra sprieduma lietā „Krone Verlag GmbH v. Austria” 61.-63.punktu).

[21] Salīdzinot izskatāmās lietas apstākļus kopsakarā ar apgabaltiesas iepriekš minētajās lietās konstatēto, apgabaltiesa par atbilstīgu atlīdzinājumu par pieteicējam nodarīto nemantisko kaitējumu atzīst 1000 euro.

Apgabaltiesa uzskata, ka šāds atlīdzinājuma apmērs nav nesamērīgi zems vai pārmērīgi augsts salīdzināmo lietu ietvaros.

Vērtējot lietās Nr.A420215017, Nr.A420274216 un Nr.A420414311 noteikto atlīdzību par personas goda, cieņas un reputācijas aizskārumu, apgabaltiesa ņem vērā, ka minētajos gadījumos pieteicēji bija iesaistīti valsts dienesta attiecībās – īpašā nodarbinātības veidā, kas pastāv vienīgi valsts pārvaldē un būtiski atšķiras no darba tiesiskajām attiecībām (sk. J. Briede, E. Danovskis, A. Kovaļevska. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 169.lapa). Ņemot vērā šo apstākli, minētās lietas kalpo kā orientējošs pamats atlīdzības apmēra noteikšanai, tomēr jāņem vērā, ka valsts dienesta attiecībās esošo personu reputācijas aizskārumi var ietekmēt viņu profesionālo statusu un pienākumu izpildi tādējādi, ka viņiem var tikt liegta iespēja turpināt vai attīstīt karjeru valsts varas atzaros. Izskatāmajā lietā pieteicējs neatrodas valsts dienesta attiecībās, bet darbojas sabiedrībā kā atpazīstama privātpersona un profesionālis, kas regulāri piedalās publiskos mediju projektos, raidījumos un diskusijās. Arī šādā vidē reputācijas un goda aizskārums var radīt smagākas un ilgstošākas sekas, īpaši, ja persona ir aktīvi iesaistīta sabiedriskā komunikācijā un tiek uztverta kā eksperts noteiktā jomā.

Lai arī apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicējam ir nodarīts būtisks un ilgstošs aizskārums viņa reputācijai, godam un cieņai, vienlaikus tā secina, ka šis aizskārums nav vērtējams kā smags. Šāds secinājums pamatojams ar to, ka saskaņā ar publiski pieejamu informāciju pieteicējs turpina aktīvi piedalīties un vadīt dažādus televīzijas un radio raidījumus, piemēram, „/nosaukums C/”, „/nosaukums D/” un „/nosaukums E/”, kā arī sniedz intervijas, eksperta viedokļus un piedalās citās publiskās diskusijās. Šāda nemainīga un redzama aktivitāte sabiedriskajā telpā liecina, ka pieteicēja reputācija un profesionālā darbība nav ietekmēta vai ierobežota ļoti būtiskā veidā. Tādējādi, lai gan nodarītais aizskārums nav maznozīmīgs, tomēr tas nav izraisījis tādas sekas, kas pilnībā iznīcinātu vai būtiski ietekmētu pieteicēja profesionālās darbības iespējas.

Salīdzinot tiesu praksi civillietās (Nr.C30566519, Nr.C29410517, Nr.C31386210), kā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi lietās „Egil Einarsson v. Iceland” un „Văcean v. Romania”, jāatzīmē, ka tajās risināti strīdi par nepatiesiem un smagiem apvainojumiem, piemēram, personas publisku sasaisti ar noziedzīgām darbībām. Šādi apgalvojumi sabiedrībā tiek uztverti kā sevišķi nozīmīgi, atstājot dziļu un ilgstošu negatīvu iespaidu uz personas sociālo un profesionālo statusu.

Izskatāmajā lietā reputācijas aizskārums nav pamatots ar tiešiem apvainojumiem vai apgalvojumiem par likuma prasībām neatbilstoši vai noziedzīgu rīcību. Tā vietā runa ir par sižetā radītu netiešu iespaidu, kas var maldīgi radīt priekšstatu par pieteicēju kā negodprātīgu vai pat krāpniecisku personu. Lai arī šāds iespaids kaitē pieteicēja godam un reputācijai, tas nav pielīdzināms tiešiem un smagiem apvainojumiem par noziedzīgiem nodarījumiem. Tādējādi nav konstatējams, ka aizskāruma rezultātā būtu radušās tādas sekas, kas rodas smagu un nepamatotu apvainojumu dēļ.

Salīdzinot Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietas „Hájovský v. Slovakia” faktiskos apstākļus ar izskatāmo lietu, secināms, ka abas lietas ir līdzīgas tajā aspektā, ka ir notikusi neatlauta personas tēla izmantošana un izplatīšana medijos. Tomēr būtiskā atšķirība ir tā, ka lietā „Hájovský v. Slovakia” tika izmantots privātpersonas tēls, kas juridiski un ētiski tiek vērtēts kā nopietnāks aizskārums, ņemot vērā privātpersonas tiesības uz privātumu un cieņu. Turklāt, lai gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa šajā lietā atzina, ka pārkāpuma konstatēšana pati par sevi var būt atbilstīgs atlīdzinājums, apgabaltiesa secina, ka pārkāpuma konstatēšana izskatāmajā lietā vien nav pietiekama atlīdzības forma, jo nodarītais kaitējums ir būtiskāks un prasa pienācīgu kompensāciju.

Attiecībā uz pieteicēja atsaukšanos uz lietu „Krone Verlag GmbH v. Austria”, apgabaltiesa konstatē, ka tajā risināts ilgstošs strīds par bērna aizgādības tiesībām, iesaistītajām personām izvairoties pildīt tiesu nolēmumu un slēpjot bērnu. Austrijas laikraksti ziņoja par šiem notikumiem, jo viens no vecākiem tos regulāri informēja un centās panākt publicitāti. Citastarpā plašsaziņas līdzekļos tika publicētas ziņas par to, ka neizdevās bērna piespiedu nogādāšana tiesā, jo viņš iebarikādējās mācību iestādes telpās. Citā epizodē policijas darbinieki mēģināja fiziski pārvietot bērnu, bet viņš raudāja un pretojās. Šīs ainas atkal un atkal tika plaši atspoguļotas plašsaziņas līdzekļos, jo tās novēroja un fotografēja vairāki žurnālisti, kuri bija informēti un steidzās uz notikuma vietu. Apgabaltiesa nesaskata ar šo lietu salīdzināmus apstākļus, turklāt lietā aizskāruma subjekts bija nepilngadīga persona, kura saskaņā ar tiesību normām un sabiedrības izpratni bauda pastiprinātu aizsardzību, līdz ar ko nav pamata apsvērt šāda apmēra atlīdzinājuma noteikšanu, kas, turklāt, ļoti būtiski pārsniedz paša pieteicēja prasīto.

Attiecībā par pieteicēja izteikto apsvērumu, ka atlīdzinājums nepieciešams arī prevencijas nolūkā, apgabaltiesa, pirmkārt, norāda, ka lietā nav nekādu norāžu par vēl kādu tādu pašu vai līdzīgu centra rīcību, lai rastos pamats apsvērt atlīdzinājuma noteikšanu prevencijas nolūkos. Otrkārt, saskaņā ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 82.panta pirmo punktu atlīdzinājumam ir jākalpo vienīgi kā kompensācijai par kaitējumu. Līdz ar to apgabaltiesai nav pamata palielināt pieteicējam noteikto atlīdzinājumu.

[22] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pareizi secināja, ka pieteicējam atlīdzinājums par aizskārumu ir nosakāms naudas izteiksmē, taču kļūdījās, novērtējot nodarītā aizskāruma būtiskumu, kā rezultātā tika noteikts nesamērīgi zems atlīdzinājums naudā.

[23] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Ievērojot minēto, no Latvijas Republikas par labu pieteicējam ir piespriežama viņa samaksātā valsts nodeva par apelācijas sūdzības iesniegšanu 60 euro.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt /Persona A/ pieteikumu daļā;

uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt /Persona A/ nemantisko kaitējumu 1000euroapmērā par prettiesisko Patērētāju tiesību aizsardzības centra rīcību bez /Persona A/ atļaujas izmantojot un izplatot viņa personas datus sižetā „/nosaukums A/”;

uzlikt pienākumu Latvijas Republikai publiski atvainoties /Persona A/ par prettiesisko Patērētāju tiesību aizsardzības centra rīcību bez /Persona A/ atļaujas izmantojot un izplatot viņa personas datus sižetā „/nosaukums A/”;

piespriest no Latvijas Republikas par labu /Persona A/ (p.k. /Personas kods A/) viņa samaksāto valsts nodevu par apelācijas sūdzības iesniegšanu 60euro.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis referents

Tiesnesis

Tiesnese

O.Priedītis

A.Dreimanis

D.Lubāne